

ความหมายและความสำคัญของการประกันภัยทางการเมือง

การประกันภัยทางการเมือง (Political Risk Insurance) เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้สำหรับจัดการกับความเสียหายทางการเมือง และเป็นวิธีการซึ่งยอมรับกันอย่างแพร่หลายว่าสามารถช่วยลด หรือบรรเทาความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับผู้ลงทุนอันเนื่องมาจากความเสียหายทางการเมืองได้เป็นอย่างดี และยังเป็นหลักประกันสำหรับผู้ลงทุนในการลงทุนยังต่างประเทศด้วย การศึกษาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการประกันภัยทางการเมือง จะชี้ให้เห็นความจำเป็นที่ควรจะนำมาตรการการประกันภัยทางการเมืองมาใช้ เพื่อเป็นกลไกของรัฐบาลในการสร้างหลักประกัน และส่งเสริมให้ผู้ลงทุนเอกชนออกไปลงทุนในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

2.1 เหตุผลความจำเป็นของการประกันภัยทางการเมือง

การที่ประเทศผู้รับการลงทุนโดยเฉพาะกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา มีทัศนคติต่อการลงทุนจากต่างประเทศที่ยังขัดแย้งกันอยู่ในตัว กล่าวคือ แม้ประเทศเหล่านั้นเห็นว่า การลงทุนจากต่างประเทศเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศของตน แต่ในขณะเดียวกันก็เห็นว่าตนควรมีสิทธิที่จะควบคุมดูแลการลงทุนจากต่างประเทศนั้น โดยใช้มาตรการทางกฎหมายภายในของตนในการกำกับควบคุมกิจการของผู้ลงทุน มิให้เข้ามาครอบงำผลประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว¹ การควบคุมจะเคร่งครัดเพียงใดขึ้นอยู่กับความจำเป็น และนโยบายของแต่ละประเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันแก่รัฐผู้รับการลงทุนเองว่า การลงทุนจากต่างประเทศนั้นจะดำเนินไปโดยสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ และไม่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

---

¹ Yoshiro Matsui, "Japan's International Legal Policy for The Protection of Foreign Investment", The Japanese Annual of International Law 32 (1989) : 1-2.

ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐผู้รับการลงทุนโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาจึงดำเนินมาตรการแทรกแซงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นการสร้างความเสี่ยงภัยทางการเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ลงทุนต่างชาติขาดความมั่นใจ และไร้หลักประกันเกี่ยวกับเสถียรภาพของกิจการลงทุน และผลประโยชน์ตอบแทนที่ตนคาดว่าจะได้รับจากการลงทุนในประเทศเหล่านั้น

ในส่วนของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนเองก็เห็นว่า การลงทุนในต่างประเทศนั้นเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเช่นกัน เนื่องจากการลงทุนในต่างประเทศเป็นการขยายตลาดสินค้าส่งออกและบริการ รวมทั้งยังสามารถเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบ หรือทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องการ นอกจากนี้ การนำผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนกลับสู่ประเทศจะทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดดีขึ้น ดังนั้น รัฐบาลของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนจึงจำเป็นต้องสร้างกลไกทางกฎหมายสำหรับให้หลักประกันและความคุ้มครองแก่ผู้ลงทุนของตนที่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ ซึ่งกลไกทางกฎหมายอย่างหนึ่งที่ใช้ คือ มาตรการประกันภัยทางการเมือง (Political Risk Insurance Program) นั่นเอง

2.2 แนวคิดของการประกันภัยทางการเมือง

การให้หลักประกันและความคุ้มครองแก่ผู้ลงทุนที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศนั้นมีแนวคิดแบ่งเป็น 2 ฝ่าย กล่าวคือ

ฝ่ายแรก การให้หลักประกันทางกฎหมาย (legal guarantees)² ซึ่งกระทำกันหลายรูปแบบ เช่น การทำความตกลงสองฝ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศผู้ส่งออก การลงทุนกับประเทศผู้รับการลงทุน หรือการบัญญัติกฎหมายภายในของประเทศ

---

² Abdel Rahman Taha, "Investment Guarantees : The Role of the Inter Arab Investment Guarantee Corporation," in Investment Policy in the Arab Countries, ed. Said El-Naggar (IMF., 1990), p.101.

ผู้รับการลงทุน เพื่อส่งเสริมและควบคุมการเข้ามาลงทุนของผู้ลงทุนต่างชาติ โดยการให้ความคุ้มครองและหลักประกันแก่ผู้ลงทุนเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยทางการเมืองบางประเภท เช่น รัฐผู้รับการลงทุนจะไม่รื้อถอนกิจการ เว้นสินทรัพย์สินของผู้ลงทุนเป็นของรัฐ หรือการให้เสรีภาพในการโอนซึ่งเงินทุน ผลกำไร และผลประโยชน์อื่น ๆ กลับสู่ประเทศของผู้ลงทุน เป็นต้น

ถึงแม้ว่าประเทศผู้รับการลงทุนจะบัญญัติกฎหมายภายในเพื่อให้หลักประกันแก่ผู้ลงทุนต่างชาติก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวกลับไม่มีประสิทธิภาพ และไม่เป็นหลักประกันอย่างแท้จริงแก่ผู้ลงทุนต่างชาติ นอกจากนี้ การให้หลักประกันตามกฎหมายภายในของประเทศผู้รับการลงทุนนั้น ครอบคลุมไม่ได้เป็นหลักประกันแก่ความเสี่ยงภัยทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินของผู้ลงทุนอื่นเนื่องจากภาวะสงคราม การปฏิวัติ การจลาจล หรือการเกิดความไม่สงบภายในประเทศผู้รับการลงทุน ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้เกิดแนวคิดในการให้หลักประกันแก่ผู้ลงทุนต่างชาติอีกแนวหนึ่ง

ฝ่ายที่สอง การให้หลักประกันทางการเงิน (financial guarantee)³ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการให้หลักประกันทางการเงินแก่ผู้ลงทุนว่า เขาจะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินในรูปของค่าสินไหมทดแทนอย่างรวดเร็ว หากเขาได้รับความเสียหายเนื่องมาจากภัยทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศผู้รับการลงทุน ซึ่งเป็นแนวความคิดของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนที่ต้องการสร้างกลไกบางอย่างขึ้นมา เพื่อให้ความคุ้มครองและสร้างหลักประกันให้แก่ผู้ลงทุนของตนที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงภัยทางการเมืองเมื่อออกไปลงทุนในต่างประเทศ แนวความคิดนี้จึงเปรียบเสมือนวิถีทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ลงทุนต่างชาติกับประเทศผู้รับการลงทุนด้วย และเป็นที่มาของการประกันภัยทางการเมือง

---

³ Ibrahim F.I. Shihata, "Arab Investment Guarantee Corporation : A Regional Investment Insurance Project," Journal of World Trade Law 6 (1972) : 185.

2.3 ความหมายของการประกันภัยทางการเมือง

การประกันภัยทางการเมือง (Political Risk Insurance) หมายถึง การโอนและการกระจายความเสี่ยงภัยทางการเมือง ซึ่งมีทั้งความเสี่ยงภัยในเชิงพาณิชย์ (non-commercial risks) ที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ลงทุนซึ่งออกไปลงทุนในต่างประเทศไปยังผู้รับประกันภัย โดยผู้รับประกันภัยให้สัญญาว่าจะชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ลงทุนซึ่งเอาประกันภัยสำหรับความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับโครงการลงทุนหรือทรัพย์สินของผู้ลงทุน อันเป็นผลเนื่องมาจากความเสี่ยงภัยทางการเมืองตามที่เอาประกันภัยไว้ และผู้เอาประกันภัยสัญญาว่าจะชำระเบี้ยประกันให้แก่ผู้รับประกันภัยเป็นการตอบแทน⁴

ดังนั้น การประกันภัยทางการเมืองจึงมีหลักการรับประกันว่าจะไม่เกิดภัยทางการเมืองหรือความสูญเสียกับทรัพย์สินของผู้ลงทุนที่เอาประกันภัย หากแต่เป็นการให้ความคุ้มครองสำหรับการเกิดความเสียหายในทางเศรษฐกิจ หรือทางการเงินขึ้นกับผู้ลงทุน และยังเป็นการทำหลักประกัน รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นใจแก่ผู้ลงทุนที่เอาประกันภัยว่าจะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินในรูปของการชดเชยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

นอกจากนั้น อาจกล่าวได้ว่าการประกันภัยทางการเมือง คือ การเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ลงทุนคนหนึ่งไปยังผู้ลงทุนคนอื่น โดยมีผู้รับประกันภัยทำหน้าที่เป็นคนกลางคอยเฉลี่ยความเสียหาย โดยผู้ลงทุนที่จะเข้าร่วมในการประกันภัยทางการเมืองนี้ ต้องจ่ายเงินซึ่งเป็นจำนวนไม่มากนักที่เรียกว่า เบี้ยประกันภัยให้กับผู้รับประกันภัย ซึ่งผู้รับประกันภัยก็จะรวบรวมเงินดังกล่าวไว้เป็นเงินกองกลาง เมื่อมีผู้ลงทุนที่เอาประกันภัยคนใดได้รับความเสียหายเนื่องมาจากภัยทางการเมืองที่เอาประกันไว้ผู้รับประกันภัย ก็จะนำเงินจากกองกลางนั้นไปชดเชยเป็นค่าสินไหมทดแทนตามจำนวนที่ได้ตกลงกันไว้

---

⁴ Abdel Rahman Taha, "Investment Guarantees : The Role of the Inter Arab Investment Guarantee Corporation," p.102.

2.4 ลักษณะสำคัญของการประกันภัยทางการเมือง

การประกันภัยทางการเมืองมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการด้วยกัน ดังต่อไปนี้

2.4.1 เป็นการประกันภัยทรัพย์สิน (Property Insurance)

การประกันภัยทั่วไป อาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้⁵

(1) การประกันภัยบุคคล (Personal Insurance) เป็นการประกันภัยที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของบุคคลโดยเฉพาะ โดยมีวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย คือ ร่างกายและชีวิตที่ถูกลูกเอาประกัน เช่น การประกันชีวิต การประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคล เป็นต้น

(2) การประกันภัยทรัพย์สิน (Property Insurance) เป็นการให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับทรัพย์สิน รวมทั้งสิทธิหรือประโยชน์ที่กฎหมายรับรองหรือคุ้มครองให้ผู้เอาประกันภัยได้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย คือ ตัวทรัพย์สิน หรือตัวสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การประกันอสังหาริมทรัพย์ การประกันภัยทางทะเล การประกันภัยรถยนต์ เป็นต้น

(3) การประกันภัยความรับผิด หรือการประกันภัยค่าจูน (Liability Insurance) เป็นการคุ้มครองความรับผิดที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายตามกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย คือ ความรับผิดของผู้เอาประกันภัย โดยต้องเป็นความรับผิดตามกฎหมายเท่านั้น เช่น การประกันภัยความรับผิดส่วนบุคคล การประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะ เป็นต้น

---

⁵ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หลักการประกันภัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533), หน้า 48-59.

สำหรับการประกันภัยทางการเมืองนั้น มีลักษณะเป็นการให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับทรัพย์สิน รวมทั้งสิทธิหรือประโยชน์เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ผู้ลงทุนมีอยู่ตามกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย คือ ตัวทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับทรัพย์สิน และโครงการลงทุนของผู้ลงทุน ดังนั้น การประกันภัยทางการเมืองจึงมีลักษณะเป็นการประกันภัยทรัพย์สินอย่างหนึ่ง

2.4.2 เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีค่าตอบแทนไม่เท่าเทียมกัน

การประกันภัยทั่วไปนั้น มีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดหนึ่ง เนื่องจากทั้งผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยต่างเป็นลูกหนี้และเจ้าหนี้ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ฝ่ายผู้เอาประกันภัยเป็นลูกหนี้ค่าเบี้ยประกันภัย ส่วนฝ่ายผู้รับประกันภัยก็เป็นลูกหนี้จะต้องชำระค่าสินไหมทดแทน หากมีเหตุหนึ่งเหตุใดตามที่รับประกันเกิดขึ้น ซึ่งตามปกติสัญญาต่างตอบแทนนั้นมักจะมีค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกันเสมอ แต่สำหรับสัญญาประกันภัยมีลักษณะพิเศษเนื่องจากเป็นสัญญาที่มีค่าตอบแทนไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ผู้เอาประกันภัยชำระหนี้ค่าเบี้ยประกันภัยเพียงเล็กน้อย แต่เมื่อเกิดภัยตามที่รับประกันขึ้น ผู้รับประกันภัยจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงกว่าเงินค่าเบี้ยประกันภัยมาก ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างคู่สัญญา จึงมีการกำหนดหลักเกณฑ์สำคัญเพื่อให้คู่สัญญามีความเสมอภาคกัน หลักสำคัญดังกล่าว ได้แก่ หลักสุจริตอย่างยิ่ง (principle of utmost good faith) กฎจำนวนมาก (law of large numbers) และทฤษฎีความน่าจะเป็น (probability theory) เป็นต้น⁶

สำหรับการประกันภัยทางการเมือง มีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีค่าตอบแทนไม่เท่าเทียมกันเช่นเดียวกับการประกันภัยทั่วไป กล่าวคือ ผู้เอาประกันภัยทางการเมืองมีหน้าที่ชำระค่าเบี้ยประกันภัยเพียงเล็กน้อย ในขณะที่ผู้รับประกันภัยทางการเมืองจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงกว่าเงินค่าเบี้ยประกันภัยมากหากเกิดภัยทาง

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 125-126.

การเมืองนั้น แต่เนื่องจากการประกันภัยทางการเมืองมีหลักเกณฑ์บางอย่างที่แตกต่างจากการประกันภัยทั่วไป ดังนั้น จึงไม่สามารถนำหลักการประกันภัยบางอย่าง รวมทั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันภัยทั่วไปมาบังคับใช้ได้ ซึ่งในเรื่องนี้จะทำการศึกษาเปรียบเทียบในบทที่ 3 ต่อไป

2.4.3 เป็นสัญญาเพื่อการเสี่ยงภัย

การประกันภัยทั่วไป เป็นสัญญาเพื่อการเสี่ยงภัย กล่าวคือ เจื่อนใจในการชำระหนี้ของผู้รับประกันภัย ขึ้นอยู่กับว่าภัยตามที่รับประกันนั้นจะเกิดขึ้นในระยะเวลาของการรับประกันหรือไม่ ถ้าเกิดภัยตามที่รับประกันขึ้น ผู้รับประกันภัยก็ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าไม่ได้เกิดภัยขึ้น ผู้รับประกันภัยก็ไม่ต้องชำระหนี้ตอบแทนการจ่ายเบี้ยประกันภัยของผู้เอาประกันภัยแต่อย่างใด การชำระค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกันภัยจึงมีลักษณะ เป็นการเสี่ยงภัยแทนผู้เอาประกันภัย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการประกันภัยทั่วไปที่ผู้เอาประกันภัยมีความเสี่ยงภัยอยู่เดิม แล้วเข้าทำสัญญาประกันภัย เพื่อให้ผู้รับประกันภัยรับเอาความเสี่ยงภัยของผู้เอาประกันภัยนั้นไปจัดการ (risk management) ตามหลักวิชาการประกันภัย⁷ ดังนั้น การเสี่ยงภัยจึงเป็นสาระสำคัญของการประกันภัย และสัญญาประกันภัยไม่อาจเกิดขึ้นได้หากผู้เอาประกันภัยไม่มีการเสี่ยงภัยในวัตถุประสงค์หรือทรัพย์สินที่เอาประกันภัย

สำหรับการประกันภัยทางการเมืองนั้น เป็นสัญญาเพื่อการเสี่ยงภัยเช่นเดียวกับการประกันภัยทั่วไป เนื่องจากผู้รับประกันภัยทางการเมืองเป็นผู้รับเอาความเสี่ยงภัยทางการเมืองของผู้ลงทุนซึ่งเอาประกันภัยไปจัดการตามหลักการประกันภัยเช่นเดียวกัน และการประกันภัยทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้ลงทุนได้ออกไปลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งต้องเผชิญกับความเสี่ยงภัยทางการเมือง จึงจะสามารถขอเอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัยได้ แสดงว่า ความเสี่ยงภัยทางการเมืองเป็นสาระสำคัญของการประกันภัยทางการเมือง จึงทำให้การประกันภัยทางการเมืองเป็นสัญญาเพื่อการเสี่ยงภัยนั่นเอง

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 126-127.

2.4.4 เป็นสัญญาเพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทน

การประกันภัยทั่วไปอาจแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี⁸ กล่าวคือ การประกันวินาศภัยซึ่งเป็นสัญญาเพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทน และการประกันชีวิตซึ่งเป็นสัญญาเพื่อการชดเชยเงินจำนวนหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันชีวิต

สัญญาเพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทน (Indemnity contract) เป็นสัญญาที่ผู้รับประกันภัยจะชดเชยค่าสินไหมทดแทนต่อเมื่อมีวินาศภัยเกิดขึ้นตามสัญญาประกันวินาศภัยเท่านั้น ในกรณีที่ไม่มีวินาศภัยเกิดขึ้น ผู้รับประกันภัยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เอาประกันภัยแต่อย่างใด ดังนั้น ลักษณะสำคัญของสัญญาเพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทนคือ จะต้องมีความเสียหายเกิดขึ้นเสียก่อน และความเสียหายนั้นต้องเกิดขึ้นเนื่องจากวินาศภัยที่กำหนดไว้ในสัญญาประกันภัย ผู้รับประกันภัยจึงจะมีความรับผิดชอบในการชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ไม่เกินกว่ามูลค่าที่แท้จริงของวัตถุที่เอาประกันภัย และมีให้คิดค่าสินไหมทดแทนเกินไปกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้ด้วย

สำหรับสัญญาเพื่อการชดเชยเงินจำนวนหนึ่ง (Valued contract) เป็นสัญญาเพื่อการชำระเงินจำนวนหนึ่งซึ่งกำหนดไว้แน่นอน โดยอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลที่ถูกเอาประกันภัย จึงไม่ใช่สัญญาเพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทน เพราะการทรงชีพหรือการมรณะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน เพียงแต่ไม่สามารถกำหนดได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใดเท่านั้น ดังนั้น สัญญาเพื่อการชดเชยเงินจำนวนหนึ่งจึงเป็นสัญญาที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องได้รับเงินจำนวนหนึ่งอันกำหนดไว้ในสัญญาอย่างแน่นอน ไม่ว่าผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตจะมีชีวิตอยู่จนครบระยะเวลาตามสัญญาประกันชีวิตหรือมรณะไปในระหว่างที่สัญญาประกันชีวิตมีผลบังคับ

---

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 128.

เมื่อพิจารณาลักษณะของการประกันภัยทางการเมือง พบว่าการประกันภัยทางการเมือง เป็นสัญญาเพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทน มิใช่สัญญาเพื่อการชดเชยเงินจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากผู้รับประกันภัยทางการเมืองจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนต่อเมื่อเกิดภัยทางการเมืองขึ้นตามสัญญาประกันภัยเท่านั้น ในขณะที่ไม่เกิดภัยทางการเมืองขึ้นผู้รับประกันภัยไม่มีหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เอาประกันภัยแต่อย่างใด ซึ่งจะเห็นได้ว่าเงื่อนไขสำคัญของ การชดเชยค่าสินไหมทดแทน คือ ต้องมีความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากภัยทางการเมืองที่เอาประกันเสียก่อน โดยผู้รับประกันภัยจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และไม่เกินกว่าวงเงินที่เอาประกันไว้ด้วย ดังนั้น การประกันภัยทางการเมืองจึงมีลักษณะ เป็นสัญญาเพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทนนั่นเอง

2.5 ข้อแตกต่างระหว่างสัญญาประกันภัยทางการเมืองกับสัญญาประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สัญญาประกันภัยทางการเมืองมีลักษณะที่แตกต่างจากสัญญาประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจพิจารณาได้ ดังต่อไปนี้

1) ผู้รับประกันภัย

การประกันภัยทางการเมืองนั้น ผู้รับประกันภัยส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานราชการซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐ ในขณะที่การประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้รับประกันภัยต้องเป็นนิติบุคคลในรูปของบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดซึ่งเป็นเอกชนเท่านั้น

2) ผู้เอาประกันภัย

ผู้เอาประกันภัยทางการเมืองต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งมีคุณสมบัติเบื้องต้นครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในมาตรการประกันภัยทางการเมืองเท่านั้น สำหรับผู้เอาประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งมีความสามารถในการทำนิติกรรม ก็อาจขอเอาประกันภัยได้แล้วโดยไม่มีการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นเป็นพิเศษแต่อย่างใด

3) ความเสี่ยงภัยที่รับประกัน

การประกันภัยทางการเมืองเป็นการรับประกันความสูญเสียเนื่องจากภัยทางการเมือง ซึ่งเป็นความเสียหายโดยแท้และเป็นการทั่วไป กล่าวคือ เป็นความเสียหายที่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ย่อมทำให้ผู้เอาประกันภัยได้รับความเสียหายหรือไม่เสียหายเท่านั้น โดยไม่มีโอกาสได้รับผลกำไรตอบแทนและจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างกว้างขวางไม่เฉพาะเจาะจงกับบุคคลหนึ่งบุคคลใด ส่วนการประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นการรับประกันความเสียหายในเชิงพาณิชย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นความเสียหายโดยแท้และเป็นการเฉพาะ กล่าวคือ เป็นความเสียหายซึ่งเมื่อเกิดขึ้นย่อมทำให้ผู้เอาประกันภัยได้รับความเสียหายหรือไม่เสียหาย โดยไม่มีโอกาสได้รับผลกำไร เช่นเดียวกัน แต่ความเสียหายในเชิงพาณิชย์มีลักษณะเป็นการเฉพาะเรื่อง หรือเกิดขึ้นกับเฉพาะบุคคลเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อบุคคลทั่วไป

4) ระยะเวลาที่รับประกัน

การประกันภัยทางการเมืองเป็นการรับประกันภัยในระยะยาว โดยมีระยะเวลาของการรับประกันสูงสุดไม่เกิน 20 ปี ในขณะที่การประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะรับประกันในระยะสั้น กล่าวคือ โดยทั่วไปจะรับประกันเพียงปีต่อปีเท่านั้น

5) การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

ผู้เอาประกันภัยทางการ เมืองไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ทันทีเมื่อเกิดภัยทางการ เมืองขึ้น แต่ต้องรอจนครบกำหนดแห่งเงื่อนไขในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน (waiting period) เสียก่อน จึงจะสามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้ ซึ่งแตกต่างกับการประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งผู้เอาประกันภัยสามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนไว้ทันทีเมื่อ เกิดภัยตามที่เอาประกันขึ้นมา

6) การชดเชยค่าสินไหมทดแทน

สัญญาประกันภัยทางการ เมืองจะกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เอาประกันภัย โดยจะชดเชยไม่เต็มตามความเสียหายที่แท้จริง เนื่องจากมีการกำหนดให้ผู้เอาประกันภัยทางการ เมืองต้องร่วมรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยเสมอ สำหรับสัญญาประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยหลักจะชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้เต็มตามความเสียหายที่แท้จริงโดยผู้เอาประกันภัยไม่ต้องร่วมรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

7) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น

สัญญาประกันภัยทางการ เมืองจะกำหนดให้ผู้เอาประกันภัยทางการ เมืองต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยเสมอ ในขณะที่สัญญาประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยทั่วไปจะไม่มีกำหนดให้ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

2.6 เปรียบเทียบหลักกฎหมายประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับหลักการประกันภัยทางการเมือง

การประกันภัยทางการเมืองจัดว่าเป็นการประกันภัยประเภทหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปต้องอยู่ภายใต้หลักทั่วไปของการประกันภัย (Principle of insurance) ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ของการประกันภัยที่ปฏิบัติกันเป็นสากล แต่เนื่องจากการประกันภัยทางการเมืองมีลักษณะพิเศษและแตกต่างจากการประกันภัยโดยทั่วไปบางประการ ดังนั้น จะนำหลักกฎหมายประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้กับการประกันภัยทางการเมืองได้เพียงใดนั้น อาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

2.6.1 หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย * (Principle of Insurable Interest)

ผู้ที่เอาประกันภัยได้ต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเหตุที่จะประกันภัยด้วย ทั้งนี้ เพราะว่าการที่ผู้เอาประกันภัยมีส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย จะทำให้ผู้นั้นเกิดความระมัดระวังในทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไม่ให้เกิดความเสียหายได้โดยง่าย นอกจากนี้ ยังเป็นการป้องกันมิให้ใช้การประกันภัยเป็นเครื่องมือในการพนันเพื่อแสวงหากำไรจากความเสียหายที่ตนไม่ได้มีส่วนได้เสีย หากยินยอมให้บุคคลซึ่งไม่มีส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยสามารถเอาประกันภัยได้ ก็อาจทำให้ผู้นั้นไม่ระมัดระวังในทรัพย์สินที่เอาประกัน หรือต้องการให้เกิดภัยกับทรัพย์สินนั้น ๆ เพื่อตนจะได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัย ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง

---

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 บัญญัติว่า "อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ในวันชำระ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด"

ผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินอันอาจเอาประกันภัยได้ หมายถึง ผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากการที่ทรัพย์สินนั้นคงสภาพเดิมอยู่ หรือจะได้รับความเสียหายจากการที่ทรัพย์สินนั้นถูกทำลายไป ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ สิทธิ หรือประโยชน์อยู่เหนือตัวทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินดังกล่าว และสามารถเอาประกันภัยทรัพย์สินนั้นได้⁹ สำหรับส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยที่เกี่ยวกับวัตถุที่เอาประกันภัย ย่อมหมายถึงส่วนได้เสียในทางทรัพย์สินของผู้เอาประกันภัยที่มีเกี่ยวกับวัตถุที่เอาประกันภัยเท่านั้น และผู้เอาประกันภัยต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกันภัยในขณะที่ทำสัญญาประกันภัยเป็นเกณฑ์

จากการวิจัยพบว่า ผู้ที่จะขอเอาประกันภัยทางการเมืองได้นั้น ต้องเป็นผู้ลงทุนซึ่งมีคุณสมบัติเบื้องต้นครบถ้วนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และมาตรการประกันภัยทางการเมืองของทุกประเทศได้กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ลงทุนที่เหมือนกันประการหนึ่ง คือ ผู้ลงทุนที่จะขอเอาประกันภัยได้ต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกันภัย ซึ่งอาจแยกพิจารณา ดังนี้

การลงทุนทางตรงเพื่อการถือหุ้นทุน (equity investment) นั้น ผู้ลงทุนที่จะเอาประกันภัยได้ต้องเป็นเจ้าของโครงการลงทุน หรือเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในหุ้นทุนของโครงการลงทุน ดังนี้ การเป็นเจ้าของหรือมีกรรมสิทธิ์ดังกล่าวถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยของผู้ลงทุน

การลงทุนทางตรงในรูปของการให้เงินกู้ (debt investment) ผู้ลงทุนที่จะเอาประกันภัยได้ต้องเป็นผู้ถือหลักทรัพย์ประเภทหนึ่งของโครงการลงทุน และมีสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้ของโครงการลงทุน ซึ่งการที่ผู้ลงทุนมีสิทธิตามกฎหมายในฐานะเจ้าหนี้ดังกล่าว ถือว่าเป็นส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยที่เกี่ยวกับโครงการลงทุนนั่นเอง

---

⁹ ประเสริฐ ประภาสะโรบล, หลักการประกันภัย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บรรณาคม, 2522), หน้า 94.

การลงทุนที่ไม่ใช่เงิน (non-equity investment) ซึ่งเป็นการลงทุนในรูปของการทำสัญญาในลักษณะต่าง ๆ นั้น ผู้ลงทุนที่จะเอาประกันภัยได้ต้องเป็นผู้สัญญาซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามที่กำหนดในสัญญา โดยเฉพาะการมีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนอันเป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองงำให้ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยที่เกี่ยวกับการลงทุนนั่นเอง

ดังนั้น แสดงว่าการประกันภัยทางการเมืองได้แก่หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยมาซึ่งบังคับเช่นเดียวกับการประกันภัยทั่วไป

2.6.2 หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of Utmost Good Faith)

ตามหลักกฎหมายทั่วไป การทำสัญญาที่จะให้มีผลบังคับตามกฎหมายนั้น ต้องเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริต ผู้ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตกฎหมายย่อมไม่รับรองหรือคุ้มครองงำให้ การประกันภัยก็เป็นสัญญาประเภทหนึ่ง ดังนั้น ผู้สัญญา คือ ผู้รับประกันและผู้เอาประกันต้องมีความสุจริตใจในการทำสัญญาต่อกัน แต่เนื่องจากการทำสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่ต้องอาศัยเหตุการณ์ในอนาคตอันไม่แน่นอนมาเป็นปัจจัยในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้รับประกัน และต้องอาศัยวิธีการกระจายความเสี่ยงซึ่งต้องมีข้อมูลในทางสถิติที่เกี่ยวกับการเกิดภัย และจำนวนของความเสียหายที่เกิดจากภัยชนิดนั้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ การที่ผู้รับประกันภัยจะพิจารณาข้อมูลเหล่านั้นเพื่อตัดสินใจเข้ารับความเสี่ยงภัยหรือไม่ ด้วยอัตราเบี้ยประกันเท่าใดย่อมขึ้นอยู่กับข้อมูลเกี่ยวกับการเสี่ยงภัยของตัวผู้เอาประกันภัย ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้เอาประกันภัยรู้เพียงฝ่ายเดียว ส่วนผู้รับประกันนั้นเกือบไม่มีโอกาสจะรู้เกี่ยวกับข้อมูลนั้นได้เลย¹⁰

¹⁰ สิทธิโชค ศรีเจริญ, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย (กรุงเทพมหานคร : ประชุมทองการพิมพ์, 2528), หน้า 98.

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกัน ซึ่งอยู่ในฐานะที่รู้ข้อความจริงอันเป็นสาระในการเสี่ยงภัยของตน จึงมีหน้าที่จะต้องเปิดเผย ข้อความจริงนั้นให้ผู้รับประกันภัยทราบ ซึ่งการเปิดเผยข้อความจริง (disclosure) และการ ไม่แถลงข้อความเท็จ (misrepresentation) เป็นวิธีการอันสำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้รับประกัน สามารถกระจายการเสี่ยงภัยที่ตนจะรับประกันนั้นได้ หากข้อความจริงในการเสี่ยงภัยที่ผู้เอา ประกันเปิดเผยอยู่นั้นอยู่นอกเหนือเกณฑ์ที่จะกระจายการเสี่ยงภัยได้ ผู้รับประกันก็อาจพิจารณาไม่รับ ประกันภัยรายนั้น แต่หากการเสี่ยงภัยนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่จะรับประกันภัยได้ ซึ่งจะต้องกระจาย การเสี่ยงภัยด้วยภาระอันหนักว่าปกติ ผู้รับประกันภัยอาจพิจารณารับประกันความเสี่ยงนั้นไว้ ด้วยเบี้ยประกันที่เหมาะสมกับการกระจายความเสี่ยงที่หนักนั้น

จากการวิจัยพบว่า การประกันภัยทางการเมืองได้พัฒนาหลักสุจริตอย่างยิ่งมา บังคับใช้เช่นเดียวกับการประกันภัยทั่วไป ถึงแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดเป็นหน้าที่ของผู้ลงทุนที่ต้อง เปิดเผยข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญไว้อย่างชัดเจน แต่ผู้ลงทุนที่จะขอเอาประกันภัยทาง การเมืองต้องเปิดเผยรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเองและโครงการลงทุน เพื่อเป็นข้อมูล ประกอบในการพิจารณารับประกันของผู้รับประกันภัย ทั้งนี้ การเสนอข้อมูลหรือเอกสารต่าง ๆ ผู้ลงทุนต้องเปิดเผยข้อความจริงทุกประการและต้องไม่แถลงข้อความเท็จด้วย แม้ว่าการเปิดเผย ข้อความจริงดังกล่าวอาจไม่มีผลต่อการกำหนดอัตราเบี้ยประกันที่จะเรียกเก็บจากผู้เอาประกัน ก็ตาม แต่ผู้รับประกันจะพิจารณาตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้ลงทุนเปิดเผยนั้น โดยเฉพาะในส่วน ที่เกี่ยวกับคุณสมบัติเบื้องต้นว่าถูกต้องตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้หรือไม่ หากผู้ลงทุน ไม่ยอมเปิดเผยข้อความจริง หรือแถลงข้อความเท็จเกี่ยวกับคุณสมบัติเบื้องต้นของตน ต่อมาผู้รับ ประกันตรวจพบในภายหลังว่าผู้ลงทุนหรือโครงการลงทุนนั้นขาดคุณสมบัติเบื้องต้น ดังนี้ ผู้รับ ประกันอาจยกเป็นเหตุในการปฏิเสธไม่ยอมรับประกัน หรือไม่ชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอา ประกันได้

2.6.3 หลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริง (Principle of Indemnity)

โดยหลักของการประกันภัยนั้น เป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตของผู้เสี่ยงภัย ดังนั้น ผู้เอาประกันภัยจะเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าความเสียหายที่ตนได้รับจริงไม่ได้ เพราะจะเป็นการแสวงหากำไรจากการประกันภัยไป แม้ว่าผู้เอาประกันจะทำประกันไว้ในจำนวนเงินมากเท่าใดก็ตาม หากตนได้รับความเสียหายที่แท้จริงเพียงใด ก็จะได้รับค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่แท้จริงเท่านั้น¹¹ การกำหนดหลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริงมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เอาประกันสามารถกลับคืนสู่สถานะเดิมเหมือนก่อนเกิดความเสียหายโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้

โดยทั่วไปการประกันภัยทรัพย์สินและการประกันภัยความรับผิดอยู่ภายใต้หลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริง เว้นแต่การประกันภัยทรัพย์สินบางประเภท เช่น การประกันภัยทางทะเล ซึ่งจะมีเงื่อนไขในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนไว้เป็นจำนวนเงินแน่นอนตามราคาสินค้าที่เอาประกันภัย รวมทั้งค่าระวางและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ดังนั้น จึงเป็นการประกันภัยซึ่งกำหนดการชดเชยเงินจำนวนหนึ่งไว้แน่นอนล่วงหน้า (Valued contract) ซึ่งไม่เข้าเกณฑ์หลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริง

สำหรับการประกันภัยบุคคลนั้น เนื่องจากความเสียหายจากการเสียชีวิตหรือการสูญเสียอวัยวะบางส่วนของแต่ละบุคคลวัดมูลค่าเป็นเงินได้ยาก ดังนั้น การประกันภัยบุคคลจึงต้องกำหนดการชดเชยเงินจำนวนหนึ่งไว้แน่นอนล่วงหน้า กล่าวคือ หากผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตหรือสูญเสียอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งแล้ว ผู้รับประกันภัยจะต้องชดเชยเงินตามจำนวนที่

11 ประเสริฐ ประภาสะโณบล, หลักการประกันภัย, หน้า 96.

กำหนดไว้ การชดเชยค่าสินไหมทดแทนในลักษณะนี้ จึงไม่ชดเชยการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริง และไม่เข้าเกณฑ์ของหลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริงแต่อย่างใด¹²

จากการศึกษาพบว่า การประกันภัยทางการเมืองมีลักษณะเป็นสัญญาเพื่อการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริง กล่าวคือ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากภัยทางการเมืองที่รับประกันภัยไว้ ผู้รับประกันภัยจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยไม่เกินกว่าความเสียหายที่แท้จริง แต่มีข้อสังเกต คือ ผู้รับประกันภัยทางการเมืองจะชดเชยค่าสินไหมทดแทนไม่เต็มตามความเสียหายที่เกิดขึ้นเสมอ โดยจะกำหนดให้ผู้เอาประกันภัยทางการเมืองต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งแตกต่างกับการประกันภัยทั่วไปที่ผู้รับประกันภัยจะชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้เต็มตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง โดยผู้เอาประกันภัยไม่ต้องเข้ามาร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

2.6.4 หลักการรับช่วงสิทธิ (Principle of Subrogation)

หลักการรับช่วงสิทธิ หมายถึง หลักการที่กำหนดว่าผู้รับประกันภัยจะสามารถเข้ารับช่วงสิทธิทั้งปวงของผู้เอาประกันภัยที่จะเรียกร้องจากบุคคลภายนอกผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่วัตถุที่เอาประกันภัย เมื่อผู้รับประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริงให้กับผู้เอาประกันภัย และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นการกระทำของมนุษย์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากความประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยนั้น ถือเป็นภัยทางศีลธรรม ซึ่งผู้รับประกันภัยไม่สามารถรับช่วงสิทธิได้ นอกจากนี้ภัยที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อุทกภัย วาตภัย เป็นต้น ไม่อาจมีการรับช่วงสิทธิกันได้¹³

¹² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หลักการประกันภัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533), หน้า 80.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

หลักการรับช่วงสิทธิมีความสัมพันธ์โดยตรงกับหลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริง กล่าวคือ เมื่อบุคคลภายนอกได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อวัตถุที่เอาประกันภัย บุคคลนั้นย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ตนได้กระทำขึ้นตามกฎหมาย และเมื่อผู้รับประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามหลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริงแล้ว ผู้รับประกันภัยย่อมรับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัยในการที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลภายนอกผู้ก่อความเสียหายนั้น โดยการรับช่วงสิทธินี้จะเรียกร้องเกินกว่าจำนวนที่ผู้รับประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนจริงไม่ได้ ดังนั้น หลักการรับช่วงสิทธิจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการปฏิบัติตามหลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริงก่อน และใช้ได้กับการประกันภัยที่มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามหลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริงเท่านั้น หากเป็นการประกันภัยที่กำหนดการชดเชยเงินจำนวนหนึ่งไว้ล่วงหน้า (Valued contract) เช่น การประกันชีวิต ซึ่งไม่นำหลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริงมาใช้ จึงไม่สามารถมีการรับช่วงสิทธิกันได้

จากการศึกษาพบว่า การประกันภัยทางการเมืองเป็นการประกันภัยที่นำหลักการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริงมาบังคับใช้ ดังนั้น เมื่อผู้รับประกันภัยได้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยแล้ว จึงน่าจะเข้ารับช่วงสิทธิทั้งปวงของผู้เอาประกันภัยเพื่อเรียกร้องจากรัฐผู้รับการลงทุน ผู้ก่อความเสียหายได้ แต่เนื่องจากการรับช่วงสิทธิตามมาตรการประกันภัยทางการเมือง ยังไม่ถือว่าเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ทำให้รัฐผู้รับการลงทุนอาจปฏิเสธไม่ยอมรับการรับช่วงสิทธิของผู้รับประกันภัยได้เสมอ ดังนั้น การนำหลักการรับช่วงสิทธิมาใช้กับการประกันภัยทางการเมืองจึงมีข้อจำกัด ซึ่งในทางปฏิบัติรัฐบาลของผู้รับประกันภัยได้นำหลักการรับช่วงสิทธิของการประกันภัยทั่วไปมากำหนดเป็นพันธกรณีไว้ในความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการลงทุนที่ได้ทำขึ้นกับรัฐผู้รับการลงทุนต่าง ๆ ซึ่งจะทําให้รัฐผู้รับการลงทุนต้องยอมรับการเข้ารับช่วงสิทธิของผู้รับประกันภัยทางการเมือง และสามารถแก้ไขปัญหาข้อจำกัดดังกล่าวได้

2.7 รูปแบบของการประกันภัยทางการเมือง

ในปัจจุบันการประกันภัยทางการเมือง หรือการประกันภัยการลงทุนในต่างประเทศนั้น อาจแยกพิจารณาตามลักษณะของผู้รับประกันภัย ออกได้เป็น 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

2.7.1 การประกันภัยทางการเมืองโดยประเทศผู้ส่งออกการลงทุน

ประเทศอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งออกการลงทุน ได้กำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกของรัฐบาลในการให้ความคุ้มครอง สร้างหลักประกัน และช่วยในการส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนในต่างประเทศ โดยการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานขึ้นภายในประเทศ เพื่อรับประกันความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ลงทุน อันเนื่องมาจากความเสี่ยงภัยทางการเมืองที่ผู้ลงทุนต้องเผชิญเมื่อออกไปลงทุนในต่างประเทศ สำหรับประเทศผู้ส่งออกการลงทุนที่สำคัญ ซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษาและเปรียบเทียบมาตรการประกันภัยทางการเมืองของประเทศเหล่านั้น ประกอบด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศแคนาดา และประเทศอังกฤษ

2.7.1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกของโลกที่กำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองขึ้นในปี ค.ศ. 1948 โดยกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ค.ศ. 1948 (The Economic Cooperation Act of 1948) หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า โครงการมาร์แชล (Marshall Plan)¹⁴ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชน

---

¹⁴ Alan C. Brennglass, The Overseas Private Investment Corporation : A Study in Political Risk (NewYork : Praeger, 1983), p.1.

ออกไปลงทุนในกลุ่มประเทศยุโรป เพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศเหล่านั้น ซึ่งได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากผลของสงครามโลกครั้งที่สอง โดยในตอนแรกของการดำเนินงานจะรับประกันเฉพาะความเสี่ยงภัยทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการถูกห้ามรอน หรือแลกเปลี่ยนเงินตรา (inconvertibility) เท่านั้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1950 ได้มีการขยายขอบเขตของการรับประกันให้รวมถึงความสูญเสียอันเนื่องมาจากการถูกเวนคืนทรัพย์สินเป็นของรัฐ (expropriation) ด้วย

ในปี ค.ศ. 1951 รัฐสภาได้ออกกฎหมายว่าด้วยการให้หลักประกันแก่การลงทุนในต่างประเทศ ค.ศ.1951 (The Mutual Security Act of 1951) ซึ่งทำให้มาตรการประกันภัยทางการเมืองถูกโอนมาอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการขยายขอบเขตของมาตรการประกันภัยทางการเมือง ซึ่งเดิมมุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศยุโรปเท่านั้น มาเป็นการให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจแก่ประเทศต่าง ๆ ¹⁵ ต่อมาในปี ค.ศ. 1956 ได้มีการขยายขอบเขตของการรับประกันให้รวมถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเกิดสงครามภายในประเทศผู้รับการลงทุนด้วย

ในปี ค.ศ. 1961 รัฐสภาได้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่การลงทุนในต่างประเทศ ค.ศ. 1961 (The Foreign Assistance Act of 1961) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมให้ผู้ลงทุนเอกชนมีส่วนร่วมในการนำเงินทุนเข้าไปพัฒนาเศรษฐกิจ และเพิ่มความสามารถในการผลิตของประเทศผู้รับการลงทุน ซึ่งเป็นประเทศด้อยพัฒนา นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังได้จัดตั้งองค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (The Agency for International Development) ขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบในการบริหารจัดการมาตรการประกันภัยทางการเมืองแทนหน่วยงานเดิม รวมทั้งได้ขยายขอบเขตของการรับประกันให้ครอบคลุมถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเกิดจลาจล การปฏิวัติ โดยให้รวมอยู่ในประเภทของความเสียหายจากสงครามด้วย

---

¹⁵ Theodor Meron, Investment Insurance in International Law (New York : Oceans Publication, 1976), p.49.

ต่อมาในปี ค.ศ. 1969 รัฐสภาได้ทำการแก้ไข ปรับปรุง กฎหมายว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่การลงทุนในต่างประเทศ โดยจัดตั้งบริษัทเพื่อการลงทุนของเอกชนในต่างประเทศ (The Overseas Private Investment Corporation) หรือเรียกโดยย่อว่า OPIC ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ลงทุนเอกชนในการออกไปลงทุนในประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งจะเป็นการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้ OPIC มีหน้าที่ในการบริหารจัดการมาตรการประกันภัยทางการเมืองโดยเฉพาะ นอกจากนี้ ยังรับโอนอำนาจหน้าที่ในการบริหารมาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงินจากองค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศมาด้วย จึงทำให้ OPIC เป็นองค์กรซึ่งดูแลรับผิดชอบทั้งมาตรการประกันภัยทางการเมืองและมาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่การลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งในประเทศอื่นโดยทั่วไปจะมีองค์กรที่บริหารจัดการมาตรการประกันภัยทางการเมืองและองค์กรที่บริหารจัดการมาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแยกต่างหากจากกัน

นับแต่มีการกำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองขึ้นในปี ค.ศ. 1948 จนถึงปี ค.ศ. 1977 องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ และ OPIC ได้ดำเนินการรับประกันภัยทางการเมืองแก่โครงการลงทุนทั้งสิ้นประมาณ 930 โครงการ ในประเทศผู้รับการลงทุนทั่วโลก จำนวน 79 ประเทศ โดยมีผู้ลงทุนอเมริกันซึ่งขอเอาประกันมากกว่า 450 ราย และมีปริมาณของวงเงินที่รับประกัน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 1981 ประมาณ 2.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ครอบคลุมโครงการลงทุนของผู้ลงทุนอเมริกันมากกว่า 300 โครงการ ¹⁶

---

¹⁶ Alan C. Brennglass, "Investment Guarantee and Political Risk Insurance Programs," in Political Risks in International Business : New Directions for Research, Management and Public Policy, ed. Thomas L. Brewer (New York : Praeger, 1985), p.290.

โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1981 นั้น OPIC ได้รับประกันภัยทางการเมืองแก่โครงการลงทุน จำนวน 113 โครงการ ซึ่งเป็นการลงทุนในประเทศต่าง ๆ 37 ประเทศ โดยแบ่งเป็นการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม 55 โครงการ การลงทุนทางด้านธุรกิจ การเงิน และธนาคาร 19 โครงการ การลงทุนในภาคเกษตรกรรม 12 โครงการ การลงทุนในภาคธุรกิจบริการ 12 โครงการ และการลงทุนทางด้านพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ 5 โครงการ โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในประเทศด้อยพัฒนาที่ยากจนถึง 45 โครงการ การลงทุนในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา 33 โครงการ การลงทุนในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง 33 โครงการ การลงทุนในกลุ่มประเทศแถบเอเชีย 30 โครงการ การลงทุนในกลุ่มประเทศแอฟริกา 11 โครงการ และการลงทุนในกลุ่มประเทศแถบเอเชียใต้ 6 โครงการ

2.7.1.2 ประเทศญี่ปุ่น

มาตรการประกันภัยทางการเมืองของประเทศญี่ปุ่น เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1956 โดยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการประกันการส่งออก ค.ศ. 1956 (The Export Insurance Law of 1956) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรับประกันภัยทางการเมืองแก่การลงทุนของภาคเอกชนในต่างประเทศ เฉพาะในส่วนที่เป็นเงินทุนซึ่งนำออกไปลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การซื้อหุ้นสามัญ หุ้นกู้ หรือหลักทรัพย์อื่น ๆ ในต่างประเทศ (Overseas Investment Principle Insurance) โดยจะรับประกันความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากความเสียหายทางการเมือง ประเภทการถูกเวนคืนกิจการหรือทรัพย์สินเป็นของรัฐ (expropriation) และภัยจากสงคราม ซึ่งรวมถึงการบ่อนทำลายและการเกิดความไม่สงบขึ้นในประเทศผู้รับการลงทุนด้วย

ต่อมาในปี ค.ศ. 1957 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการประกันการส่งออก ค.ศ. 1957 (The Export Insurance Law of 1957) โดยได้ขยายขอบเขตของการรับประกันภัยให้ครอบคลุมถึงรายได้ ผลตอบแทนหรือผลกำไรที่ผู้ลงทุนได้รับจากการลงทุนในต่างประเทศด้วย (Overseas Investment Profit Insurance) ซึ่งเป็น

การรับประกันภัยแก่ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการถูกห้ามรอนหรือสงร้ายได้ ผลตอบแทนดังกล่าวกลับสู่ประเทศของผู้ลงทุน (inconvertibility) ¹⁷ อย่างไรก็ตาม การลงทุนของเอกชนในต่างประเทศในช่วงนั้นยังมีปริมาณที่น้อยมาก ประกอบกับมาตรการประกันภัยทางการเมืองที่มีอยู่ก็ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ลงทุนในขอบเขตที่จำกัดมาก ทำให้มาตรการประกันภัยดังกล่าวไม่ได้รับความสนใจจากผู้ลงทุนที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศเท่าที่ควร และมีปริมาณของการรับประกันภัยเพียงเล็กน้อย

ในช่วงปี ค.ศ.1966-1970 ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศได้เจริญแพร่หลายเป็นอย่างมาก รัฐบาลญี่ปุ่นในขณะนั้นเห็นว่าควรกำหนดมาตรการส่งเสริมการค้าและการลงทุนของเอกชนในต่างประเทศขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จนกระทั่งวันที่ 15 พฤษภาคม 1970 รัฐสภาจึงได้ทำการออกกฎหมายมาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการประกันการส่งออกเดิมโดยประกาศใช้ กฎหมายเกี่ยวกับการประกันการส่งออก ค.ศ.1970 (The Export Insurance Law of 1970) ซึ่งตามกฎหมายฉบับนี้ได้รวมมาตรการประกันเงินทุน (Principle Insurance) และมาตรการประกันรายได้หรือผลกำไร (Profit Insurance) เข้าไว้เป็นมาตรการเดียวกัน โดยเรียกว่า มาตรการประกันภัยการลงทุนในต่างประเทศ (The Oversea Investment Insurance Scheme) ¹⁸ และได้ขยายขอบเขตของความเสียหายทางการเมืองที่รับประกันให้ครอบคลุมถึง ความเสียหายจากการถูกเวนคืนกิจการและทรัพย์สินเป็นของรัฐ ความเสียหายจากสงคราม การปฏิวัติ การจลาจล และความเสียหายจากการถูกห้ามรอนเงินตรากลับสู่ประเทศของผู้ลงทุน รวมทั้งยังได้กำหนดเพดานค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นจากเดิม 75% เป็น 90% ของปริมาณความสูญเสียที่ผู้ลงทุนนั้นได้รับจริง

---

¹⁷ Yoshiro Matsui, "Japan's International Legal Policy for The Protection of Foreign Investment", pp.2-3.

¹⁸ Theodor Meron, Investment Insurance in International Law, p.283.

นอกจากนี้ กฎหมายเกี่ยวกับการประกันการส่งออก ค.ศ. 1970 ได้กำหนดให้กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างประเทศ (The Ministry of International Trade and Industry) หรือเรียกโดยย่อว่า MITI เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในการบริหารจัดการมาตรการประกันภัยทางการเมือง และมาตรการประกันการส่งออก (General Export Insurance) ควบคู่กัน ส่วนมาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่การส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศนั้น จะอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของหน่วยงานอื่น คือ ธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออกแห่งประเทศไทย (Export and Import Bank of Japan)

การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการประกันการส่งออก ค.ศ. 1970 นี้ มีผลทำให้มาตรการประกันภัยทางการเมืองของประเทศญี่ปุ่นมีความทันสมัยและทัดเทียมกับประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่มีมาตรการประกันภัยนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งต่อมามาตรการประกันภัยนี้ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎหมายเกี่ยวกับการประกันการส่งออก ค.ศ. 1972 ซึ่งขยายขอบเขตของการรับประกัน โดยให้รวมถึงความเสี่ยงภัยในเชิงพาณิชย์ (commercial risk) สำหรับความสูญเสียที่เกิดขึ้นเนื่องจากการล้มละลายของผู้ลงทุนด้วย ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากมาตรการประกันภัยทางการเมืองของประเทศอื่น ซึ่งทุกประเทศจะไม่คุ้มครองความสูญเสียอันเนื่องมาจากความเสี่ยงภัยในเชิงพาณิชย์ดังกล่าว

นับแต่มีการกำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองขึ้นในปี ค.ศ. 1956 จนถึงปี ค.ศ. 1980 MITI ได้ดำเนินการรับประกันภัยทางการเมืองแก่ผู้ลงทุนญี่ปุ่นที่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศมากกว่า 500 ราย และมีปริมาณของวงเงินที่รับประกันจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 1980 ทั้งสิ้นมากกว่า 2.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ¹⁹ และ MITI มีรายได้

---

¹⁹ Alan C. Brennglass, "Investment Guarantee and Political Risk Insurance Program," p.295.

จากเบี้ยประกันที่เรียกเก็บจากผู้เอาประกันภัยทั้งสิ้นประมาณ 110 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับในปี ค.ศ. 1980 นั้น มีปริมาณของวงเงินที่รับประกันประมาณ 2.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการรับประกันโครงการลงทุนที่เข้าไปลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะการลงทุนในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มประเทศลาตินอเมริกา กลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง และประเทศต่าง ๆ ในทวีปแอฟริกา

2.7.1.3 ประเทศแคนาดา

แคนาดาได้กำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1969 โดยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพัฒนาการส่งออก ค.ศ. 1969 (The Export Development Act of 1969) ทั้งนี้ เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาการลงทุนของภาคเอกชนในต่างประเทศ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาการค้าการส่งออกของประเทศ นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ได้จัดตั้งบริษัทพัฒนาการส่งออก (Export Development Corporation) หรือเรียกโดยย่อว่า EDC ขึ้นมา โดยกำหนดให้มีหน้าที่ในการรับประกันภัยทางการเมืองแก่ผู้ลงทุนซึ่งออกไปลงทุนในต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังต้องรับประกันอำนาจหน้าที่ของบริษัทสินเชื่อเพื่อการส่งออก (Export Credit Insurance Corporation) ซึ่งเป็นหน่วยงานเดิม ในด้านการส่งเสริมการส่งออกด้วยการให้บริการประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ส่งออกและผู้ลงทุนซึ่งออกไปลงทุนยังต่างประเทศด้วย²⁰

---

²⁰ "Canada : Export Development Corporation," Project & Trade Finance World Export Credit Guide (September 1994) : 24.

นับตั้งแต่มีการกำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองขึ้นในปี ค.ศ. 1969 จนถึงปี ค.ศ. 1979 EDC ได้ดำเนินการรับประกันภัยทางการเมืองแก่การลงทุนของผู้ลงทุนแคนาดาทั้งสิ้น 66 โครงการ ซึ่งเป็นการลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุนต่าง ๆ ประมาณ 33 ประเทศ โดยมีปริมาณวงเงินที่รับประกัน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 1979 ทั้งสิ้น 150 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และส่วนใหญ่เป็นการรับประกันแก่การลงทุนในด้านการพัฒนาและการสำรวจน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติในประเทศกำลังพัฒนา ²¹

2.7.1.4 ประเทศอังกฤษ ²²

ประเทศอังกฤษกำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1972 โดยรัฐสภาได้ออกกฎหมายประกันภัยการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ ค.ศ. 1972 (The Overseas Investment and Export Guarantees Act of 1972) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในต่างประเทศควบคู่ไปกับการส่งเสริมการส่งออกของประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศผู้รับการลงทุนหลายประเทศซึ่งมีศักยภาพในการรองรับการลงทุนของนักลงทุนเอกชนอังกฤษ ยังมีความเสี่ยงภัยทางการเมืองอยู่ในระดับที่สูงเกินกว่าที่ผู้ลงทุนจะรับภาระด้วยตนเองได้ ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องกำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกในการจัดการกับความเสียหายทางการเมืองดังกล่าวแก่ผู้ลงทุน ซึ่งจะทำให้ผู้ลงทุนอังกฤษมีหลักประกันและสามารถออกไปลงทุนในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

---

²¹ Alan C. Brennglass, "Investment Guarantee and Political Risk Insurance Program," p.298.

²² Theodor Meron, Investment Insurance in International Law, pp.133-134.

มาตรการประกันภัยทางการเมืองของอังกฤษอยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์กรประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก (Export Credits Guarantee Department) ซึ่งต่อไปนี้เรียกโดยย่อว่า ECGD มีสถานะเป็นหน่วยงานราชการ ซึ่งเดิมมีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกแก่ผู้ส่งออกชาวอังกฤษ เมื่อมีการออกกฎหมายประกันภัยการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ ค.ศ. 1972 จึงได้กำหนดให้ ECGD มีอำนาจหน้าที่ในการรับประกันภัยทางการเมืองแก่ผู้ลงทุนเอกชนที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศ ควบคู่ไปกับการให้บริการประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกด้วย

กฎหมายประกันภัยการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ ค.ศ. 1972 เป็นกฎหมายที่กำหนดกรอบทั่วไปในการบริหารจัดการมาตรการประกันภัยทางการเมือง รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปในบางเรื่องเท่านั้น โดยไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานประกันภัยทางการเมืองไว้ แต่กลับกำหนดให้เป็นอำนาจของ ECGD ที่จะกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานรับประกันภัยทางการเมืองขึ้นเอง

นับแต่มีการกำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองขึ้นในปี ค.ศ. 1972 จนถึงปี ค.ศ. 1986 ECGD ได้รับประกันภัยทางการเมืองแก่ผู้ลงทุนอังกฤษที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศมากกว่า 150 ราย โดยมีปริมาณของวงเงินที่รับประกันประมาณ 750 ล้านดอลลาร์สเตอร์ลิง หรือ 1.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 1986 ECGD ได้ทำการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามที่รับประกันภัยเป็นจำนวนเงินประมาณ 180 ล้านดอลลาร์สหรัฐ²³

---

²³ Organization of Economic Cooperation and Development, Promoting Private Enterprise in Developing Countries (Paris, 1990), p.89.

สำหรับหลักเกณฑ์การดำเนินงานรับประกันภัยทางการเมืองของ บริษัทเพื่อการลงทุนของเอกชนในต่างประเทศ หรือ OPIC แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา, กระทรวงอุตสาหกรรม และการค้าระหว่างประเทศ หรือ MITI แห่งประเทศญี่ปุ่น, บริษัทพัฒนาการส่งออก หรือ EDC แห่งประเทศแคนาดา และองค์การประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก หรือ ECGD แห่งประเทศอังกฤษนั้น จะทำการศึกษาเปรียบเทียบโดยละเอียดในบทที่ 3 ต่อไป

2.7.2 การรับประกันภัยทางการเมืองโดยบริษัทประกันภัยเอกชน

ความเสี่ยงภัยทางการเมืองโดยทั่วไปจัดว่าเป็นการเสี่ยงภัยขนาดใหญ่ (Large risks) และเกิดขึ้นไม่บ่อยครั้ง ทำให้ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลหรือสถิติของความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากภัยทางการเมืองในอดีตได้อย่างเพียงพอ เพื่อนำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบเป็นแนวทางในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตที่จะเกิดความสูญเสียขึ้นกับผู้ลงทุนเพียงใด ดังนั้น ผู้รับประกันภัยเอกชนจึงไม่ยอมรับรับประกันภัยทางการเมือง ประกอบกับในเชิงธุรกิจของการประกันภัยนั้น ผู้รับประกันภัยเอกชนยังไม่แน่ใจว่าจะมีผู้ขอเอาประกันภัยทางการเมืองในจำนวนที่เพียงพอสำหรับความอยู่รอดในทางธุรกิจหรือไม่ เนื่องจากหากจำนวนผู้ขอเอาประกันภัยทางการเมืองจำกัดอยู่เฉพาะผู้ลงทุนที่ต้องเผชิญกับความเสียหายทางการเมืองเท่านั้น ย่อมทำให้ผู้เอาประกันภัยมีจำนวนน้อยเกินไป และไม่สามารถกระจายความเสี่ยงได้ตามหลักของการรับประกันภัยทั่วไป ทำให้ผู้รับประกันภัยเอกชนไม่สนใจที่จะดำเนินการรับประกันภัยทางการเมือง ดังนั้น ในอดีตที่ผ่านมาจึงมีเพียงองค์กรประกันภัยของรัฐบาลประเทศผู้ส่งออกการลงทุนเท่านั้น ที่ดำเนินการรับประกันภัยทางการเมืองแก่ผู้ลงทุนที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม บริษัทเพื่อการลงทุนของเอกชนในต่างประเทศ หรือ OPIC ซึ่งเป็นองค์กรประกันภัยทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา ได้พยายามชักจูงให้บริษัทประกันภัยเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการรับประกันภัยทางการเมือง ซึ่งความพยายามดังกล่าวเป็นผลให้บริษัทประกันภัยลอยด์ (Lloyd's of London) ซึ่งเป็นบริษัทประกันภัยเอกชนของประเทศอังกฤษ ตกลงเข้ามาทำธุรกิจรับประกันภัยทางการเมืองเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1973

โดยดำเนินการรับประกันภัยทางการเมืองแก่ผู้ลงทุนที่ออกไปลงทุนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก แม้ว่าผู้ลงทุนเหล่านั้นจะไม่สามารถขอเอาประกันภัยทางการเมืองจากองค์กรประกันภัยทางการเมืองของประเทศตนเองได้เนื่องจากขาดคุณสมบัติเบื้องต้นก็ตาม

ต่อมาในช่วงกลางปี ค.ศ. 1932 บริษัทประกันภัยเอกชนของสหรัฐอเมริกาได้เริ่มเข้ามาดำเนินการธุรกิจประกันภัยทางการเมืองเป็นครั้งแรก ได้แก่ บริษัทอเมริกันอินเตอร์เนชันแนล กรุ๊ป (American International Group) และบริษัทประกันภัยเอกชนอีก 3 แห่ง ซึ่งทำให้ปริมาณการรับประกันภัยทางการเมืองของบริษัทประกันภัยเอกชนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สำหรับบริษัทประกันภัยเอกชนชั้นนำ 2 แห่ง ที่ดำเนินการรับประกันภัยทางการเมือง ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงโดยสังเขป ได้แก่ บริษัทประกันภัยลอยด์ (Lloyd's of London) และบริษัท อเมริกัน อินเตอร์เนชันแนล กรุ๊ป (American International Group)

2.7.2.1 บริษัทประกันภัยลอยด์ (Lloyd's of London)

บริษัทประกันภัยลอยด์ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1871 มีลักษณะเป็นสมาคมของผู้รับประกันภัย กล่าวคือ การรับประกันภัยในประเทศอังกฤษ เมื่อแรกเริ่มนั้นมีลักษณะเป็นการรับประกันโดยตัวบุคคล (individual) ซึ่งหากจำนวนเงินที่รับประกันนั้นสูงเกินกว่าที่ผู้รับประกันคนหนึ่งคนเดียวจะรับไว้ได้ ก็จะมีการร่วมกันรับประกันหลายคน จึงเกิดเป็นชมรมของผู้รับประกันภัยขึ้น (Syndicate) ซึ่งบรรดาชมรมของผู้รับประกันภัยเหล่านั้น ก็จะมารวมตัวกันจัดตั้งสมาคมของผู้รับประกันภัย โดยใช้ชื่อว่า บริษัท ประกันภัยลอยด์ (Lloyd's Insurance) ²⁴ ต่อมารัฐสภาของอังกฤษจึงได้ออกกฎหมายพิเศษขึ้นมาเพื่อรับรองสถานะของบริษัทประกันภัยลอยด์ให้สามารถดำเนินงานต่าง ๆ ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

---

²⁴ Alan C. Brennglass, "Investment Guarantee and Political Risk Insurance Program," p.303.

การดำเนินงานรับประกันภัยของบริษัทประกันภัยลอยดั้นั้น อยู่บนหลักพื้นฐานของการประกันโดยตัวบุคคลซึ่งไม่จำกัดความรับผิด (individual unlimited liability) กล่าวคือ ในการรับประกันภัยนั้น ตัวแทนประกันซึ่งบริษัทประกันภัยลอยดั้นั้นตั้งขึ้นจะเป็นผู้ติดต่อกับผู้เอาประกันเพื่อให้เข้าทำสัญญาประกันภัยกับชมรมผู้รับประกัน หรือกับบริษัทตัวแทนประกันโดยตรง ซึ่งความรับผิดตามสัญญาประกันภัยที่ทำขึ้นดังกล่าว ผู้รับประกันซึ่งเป็นสมาชิกของชมรมต่างต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวโดยไม่จำกัดความรับผิด ส่วนบริษัทประกันภัยลอยดั้นั้น จะทำหน้าที่เป็นผู้ค้ำประกันความรับผิดชอบของสมาชิกผู้รับประกันนั้น

บริษัทประกันภัยลอยดั้นั้นได้ดำเนินการรับประกันภัยทางการเมืองเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1973 โดยในการรับประกันจะพิจารณาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ลงทุนและโครงการลงทุนเป็นสำคัญ มากกว่าการพิจารณาเกี่ยวกับประโยชน์ของโครงการลงทุนที่มีต่อประเทศผู้รับการลงทุน หรือที่มีต่อประเทศผู้ส่งออกการลงทุน นอกจากนี้ ผู้เอาประกันสามารถตกลงกับผู้รับประกันเพื่อขอเอาประกันในลักษณะต่าง ๆ ได้ตามที่ตนต้องการ

สำหรับการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นนั้น จะไม่มีการจำกัดคุณสมบัติของผู้ลงทุนว่าต้องเป็นผู้มีสัญชาติของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนแต่อย่างใด ผู้ลงทุนของทุกประเทศสามารถขอเอาประกันภัยทางการเมืองกับบริษัทประกันภัยลอยดั้นั้นได้ นอกจากนี้ ยังรับประกันทั้งการลงทุนที่มีอยู่แล้วและการลงทุนใหม่ด้วย ซึ่งต่างจากการรับประกันภัยทางการเมืองของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนที่จะรับประกันเฉพาะผู้ลงทุนที่มีสัญชาติหรือเป็นคนชาติของตน และจะรับประกันเฉพาะการลงทุนที่เป็นการลงทุนใหม่เท่านั้น

ในส่วนของความเสียหายที่รับประกัน จะรับประกันเฉพาะภัยจากการถูกห้ามรอนหรือแลกเปลี่ยนเงินตรา และภัยจากการถูกเวนคืนทรัพย์สินเป็นของรัฐ โดยจะไม่รับประกันความสูญเสียซึ่งเป็นผลโดยตรงหรือโดยอ้อม เนื่องจากการเกิดสงคราม การปฏิวัติ การจลาจล และการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์กับโครงการลงทุน ยกเว้นความสูญเสียเนื่องจากการหยุดงาน และการก่อความไม่สงบภายในประเทศผู้รับการลงทุน ซึ่งแตกต่างจากการรับประกันทางการเมืองของประเทศผู้ส่งออกการลงทุน ซึ่งจะรับประกันภัยทางการเมืองทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว

สำหรับขอบเขตของการรับประกันนั้น นอกจากจะรับประกันความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินหรือโครงการลงทุนโดยตรงแล้ว ยังรับประกันความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับส่วนได้เสียในทรัพย์สินของผู้ลงทุน รวมทั้งความสูญเสียต่อรายได้หรือผลกำไรของโครงการลงทุนในอนาคตด้วย ซึ่งจะแตกต่างกับการประกันภัยทางการเมืองของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนที่จะรับประกันเฉพาะความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับโครงการลงทุนโดยตรง รวมทั้งสิทธิส่วนได้เสียในทรัพย์สินต่าง ๆ ของผู้ลงทุนเท่านั้น โดยจะไม่รับประกันความสูญเสียต่อผลกำไรหรือรายได้ในอนาคตแต่อย่างใด

สำหรับการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยนั้น บริษัทประกันภัยลloyd จะไม่กำหนดอัตราเบี้ยประกันที่แน่นอนตายตัว แต่จะพิจารณาเรียกเก็บเบี้ยประกันแตกต่างกันไปตามแต่กรณี โดยเบี้ยประกันที่เรียกเก็บอยู่ในอัตราระหว่าง 0.2-5% ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าเบี้ยประกันที่เรียกเก็บในกรณีการประกันภัยทางการเมืองโดยประเทศผู้ส่งออกการลงทุน

ในส่วนของระยะเวลาที่รับประกัน โดยปกติบริษัทประกันภัยลloyd จะรับประกันภัยทางการเมืองไม่เกินกว่า 1 ปีเท่านั้น แต่อาจรับประกันเกินกว่า 1 ปีก็ได้ แต่ผู้เอาประกันต้องเสียเบี้ยประกันในอัตราที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งจะแตกต่างจากการรับประกันภัยทางการเมืองโดยประเทศผู้ส่งออกการลงทุนที่จะรับประกันในระยะเวลา 15-20 ปี และผู้เอาประกันจะเสียเบี้ยประกันในอัตราเดียวกันตลอดอายุของการรับประกัน

2.7.2.2 บริษัท อเมริกัน อินเตอร์เนชั่นแนล กรุ๊ป (American International Group) 25

บริษัท อเมริกัน อินเตอร์เนชั่นแนล กรุ๊ป หรือ AIG เป็นกลุ่มบริษัทประกันภัยเอกชนที่ใหญ่ที่สุดของสหรัฐอเมริกา ดำเนินงานรับประกันภัยในประเทศต่าง ๆ มากกว่า 100 ประเทศ และได้ดำเนินงานรับประกันภัยทางการเมืองแก่การลงทุนในต่างประเทศ

25 Ibid., pp.304-305.

เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1973 โดยบริษัท เนชั่นแนล ยูเนียน ประกันอัคคีภัย แห่งพิตส์เบิร์ก (National Union Fire Insurance Company of Pittsburgh) ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มบริษัท AIG โดยรับประกันความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการถูกห้ามรอน หรือแลกเปลี่ยนเงินตรา และการยกเลิกเพิกถอนสัญญาของการลงทุนในรูปของการทำสัญญาให้ความช่วยเหลือหรือให้สิทธิต่าง ๆ ของผู้ลงทุน

การรับประกันภัยทางการเมืองของ AIG จะพิจารณาระดับความเสี่ยงของประเทศผู้รับการลงทุน โดยการกำหนดระดับความน่าจะเป็นของการเกิดภัยทางการเมืองของประเทศผู้รับการลงทุนขึ้นมา (probable country loss) หากว่าความน่าจะเป็นของการเกิดภัยทางการเมืองของประเทศใดสูงถึงระดับที่กำหนดไว้ ดังนี้ AIG จะไม่รับประกันภัยแก่โครงการลงทุนที่ทำขึ้นในประเทศดังกล่าว หรือหากมีการรับประกันอยู่ก่อนแล้ว ก็จะไม่ขยายขอบเขตของการรับประกันเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

ในส่วนของการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นนั้น จะรับประกันการลงทุนในรูปของการเข้าถือหลักทรัพย์ประเภทหุ้น การให้เงินกู้ การค้ำประกันเงินกู้ รวมทั้งการลงทุนที่ไม่ใช่เงินในรูปของการทำสัญญาต่าง ๆ ของผู้ลงทุน นอกจากนั้น จะรับประกันทั้งการลงทุนใหม่และการลงทุนที่มีอยู่แล้วด้วย สำหรับความเสี่ยงภัยทางการเมืองที่รับประกันนั้น AIG จะรับประกันความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการเวนคืนทรัพย์สินเป็นของรัฐ การห้ามรอน หรือแลกเปลี่ยนเงินตรา การยกเลิกเพิกถอนสัญญา (contract repudiation) แต่จะไม่รับประกันความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการเกิดสงคราม การปฏิวัติ การจลาจล ยกเว้นการก่อความไม่สงบภายในประเทศ ผู้รับการลงทุนและการหยุดงานประท้วง

ขอบเขตของการรับประกัน AIG จะรับประกันความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับโครงการลงทุนทรัพย์สินต่าง ๆ ที่จับต้องได้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการลงทุน เช่น โรงงาน เครื่องจักรกล เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น แต่จะไม่รับประกันความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นในอนาคต เช่น ความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับรายได้หรือผลประโยชน์ในอนาคตของโครงการลงทุน เว้นแต่เป็นรายได้หรือผลประโยชน์ซึ่งได้รับมาแล้วและอาจเผชิญกับความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคต

การกำหนดอัตราเบี้ยประกันจะขึ้นอยู่กับผลของการประเมินความเสี่ยงของโครงการลงทุน ระดับความเสี่ยงของประเทศผู้รับการลงทุนและลักษณะของโครงการลงทุน โดยจะมีอัตราระหว่าง 0.25-5% ต่อปี หรืออาจสูงกว่าก็ได้แล้วแต่กรณี ซึ่งการเอาประกันภัยประเภทการถูกเวนคืนทรัพย์สินเป็นของรัฐ สำหรับการลงทุนระยะสั้นจะเสียเบี้ยประกันในอัตราต่ำที่สุด สำหรับระยะเวลาของการรับประกันโดยปกติไม่เกินกว่า 1 ปี หากเป็นการลงทุนใหม่ จะรับประกันไม่เกินกว่า 3 ปี

จะเห็นได้ว่า การประกันภัยทางการเมืองโดยบริษัทประกันภัยเอกชนนั้น เป็นการรับประกันแก่ผู้ลงทุนที่ไม่สามารถขอเอาประกันจากองค์กรประกันภัยทางการเมืองของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนได้ เนื่องจากผู้ลงทุนหรือโครงการลงทุนนั้นขาดคุณสมบัติเบื้องต้นตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ของการรับประกันโดยประเทศผู้ส่งออกการลงทุน ดังนั้น การประกันภัยทางการเมืองโดยบริษัทประกันภัยเอกชน จึงเป็นการช่วยเสริมหรือแก้ไขข้อจำกัดบางประการของการรับประกันภัยทางการเมืองโดยประเทศผู้ส่งออกการลงทุน และช่วยให้ผู้ลงทุนที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศได้รับหลักประกันและความคุ้มครองอย่างทั่วถึง ถึงแม้ว่าการประกันภัยทางการเมืองโดยบริษัทประกันภัยเอกชนจะมีการกำหนดอัตราเบี้ยประกันที่เรียกเก็บจากผู้เอาประกันในอัตราที่สูง แต่ปริมาณของผู้ลงทุนที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศซึ่งขอเอาประกันกับบริษัทประกันภัยเอกชนก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าการประกันภัยทางการเมืองโดยบริษัทประกันภัยเอกชนนั้น มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของการลงทุนในต่างประเทศซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประกันภัยทางการเมืองโดยประเทศผู้ส่งออกการลงทุน

อย่างไรก็ตาม การประกันภัยทางการเมืองโดยบริษัทประกันภัยเอกชน ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับขอบเขตของการรับประกัน ทั้งในด้านประเภทของความเสี่ยงภัยที่รับประกัน ซึ่งจะไม่รับประกันความสูญเสียที่เกิดขึ้นเนื่องจากภัยสงคราม การปฏิวัติ การจลาจล ในด้านระยะเวลาที่รับประกันก็จะรับประกันในระยะเวลาอันสั้น โดยปกติเพียง 1 ปีเท่านั้น ในด้านอัตราเบี้ยประกันที่เรียกเก็บจากผู้เอาประกันก็มีอัตราที่สูงมาก ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวอาจทำให้การประกันภัยทางการเมืองโดยบริษัทประกันภัยเอกชนไม่สามารถเป็นหลักประกัน และสร้างความมั่นใจแก่ผู้ลงทุนได้อย่างแท้จริง

2.7.3 การประกันภัยทางการเมืองโดยองค์การระหว่างประเทศ

ถึงแม้ว่าประเทศผู้ส่งออกการลงทุนเกือบทุกประเทศได้กำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองภายในประเทศของตนขึ้น เพื่อรับประกันความเสี่ยงภัยทางการเมืองแก่ผู้ลงทุนของตนที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศ แต่เนื่องจากมาตรการฯ ดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องและข้อจำกัดบางประการในการทำให้หลักประกันและความคุ้มครองแก่ผู้ลงทุน เช่น จำกัด ประเภทหรือระยะเวลาของการลงทุนที่รับประกันหรือจำกัดขอบเขตของความเสี่ยงภัยที่รับประกันอย่างมาก เป็นต้น จึงทำให้มาตรการฯ ดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ลงทุนในการมีหลักประกัน และได้รับความคุ้มครองการลงทุนของตนได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับการที่ประเทศกำลังพัฒนาต่างมีความต้องการการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น จึงพยายามส่งเสริมและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การออกกฎหมายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ และการให้ความคุ้มครองและหลักประกันแก่ผู้ลงทุนต่างชาติ แต่ก็ยังไม่สามารถสร้างความมั่นใจ หรือจัดความเกรงกลัวของผู้ลงทุนต่างชาติเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยทางการเมืองที่อาจเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาเหล่านั้นไว้

ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้เกิดความต้องการมาตรการประกันภัยทางการเมืองในระดับระหว่างประเทศขึ้นมา เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและจุดอ่อนของมาตรการประกันภัยทางการเมืองของประเทศผู้ส่งออกการลงทุน และเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของผู้ลงทุนที่ต้องการได้รับหลักประกันและความคุ้มครองเมื่อออกไปลงทุนในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนของประเทศกำลังพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยผลักดันให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศ ในลักษณะที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประเทศผู้รับการลงทุนได้ ในปัจจุบันเมืองค็กรระหว่างประเทศซึ่งดำเนินการประกันภัยทางการเมืองในระดับระหว่างประเทศที่สำคัญ 2 องค์กร ดังต่อไปนี้

2:7.3.1 องค์การประกันภัยทางการเมืองของกลุ่มประเทศอาหรับ ²⁶

ประเทศในกลุ่มอาหรับ 11 ประเทศ ได้ร่วมกันจัดตั้งบริษัทประกันการลงทุนของกลุ่มประเทศอาหรับ (Inter-Arab Investment Guarantee Corporation) หรือเรียกโดยย่อว่า องค์การ IAIGC ขึ้นในปี ค.ศ. 1974 ซึ่งเป็นองค์การในระดับภูมิภาคแห่งแรกของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ที่มีลักษณะเป็นความร่วมมือหลายฝ่ายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการประกันภัยทางการเมือง บริษัทประกันการลงทุนของกลุ่มประเทศอาหรับ เริ่มดำเนินงานอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1975 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศอาหรับผู้รับการลงทุนในการดึงดูดเงินทุน และการลงทุนของประเทศอาหรับที่ระดมให้เข้ามาลงทุนในกลุ่มประเทศอาหรับด้วยกันเพิ่มขึ้น สำหรับอำนาจหน้าที่ที่สำคัญขององค์การนี้ คือ การรับประกันภัยทางการเมืองแก่ผู้ลงทุนอาหรับที่เข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศอาหรับที่เป็นภาคีสมาชิก และทำการศึกษาวิจัยเพื่อเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในด้านโอกาสของการลงทุน และบรรยากาศการลงทุนในกลุ่มประเทศอาหรับ

สำหรับหลักเกณฑ์สำคัญในการดำเนินงานรับประกันภัยทางการเมืองของบริษัทประกันการลงทุนของกลุ่มประเทศอาหรับ อาจพิจารณาโดยสังเขป ดังนี้ ²⁷

---

²⁶ Ibrahim F.I. Shihata, "Arab Investment Guarantee Corporation : A Regional Investment Insurance Project", pp.185-192.

²⁷ Abdel Rahman Taha, "Investment Guarantees : The Role of the Inter Arab Investment Guarantee Corporation", pp.106-110.

คุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ลงทุน ในกรณีผู้ลงทุนที่เป็นบุคคลธรรมดา ต้องเป็นพลเมืองของประเทศสมาชิก และไม่ใช่นักชาติของประเทศผู้รับการลงทุนเอง หากผู้ลงทุนเป็นนิติบุคคลต้องมีผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่เป็นพลเมืองของประเทศสมาชิก และสำนักงานใหญ่ของนิติบุคคลนั้นต้องตั้งอยู่ในประเทศหนึ่งประเทศใดที่เป็นสมาชิกด้วย

คุณสมบัติเบื้องต้นของโครงการลงทุน กล่าวคือ ต้องเป็นการลงทุนใหม่ (a pioneer enterprise) รวมทั้งการนำเงินรายได้หรือผลกำไรที่ได้รับจากการลงทุนเดิมกลับไปลงทุนใหม่ซึ่งก็อาจขอเอาประกันได้ นอกจากนี้ ต้องเป็นโครงการลงทุนที่ได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุน กล่าวคือ อนุมัติให้ดำเนินโครงการลงทุนในดินแดนของประเทศผู้รับการลงทุนได้ และอนุมัติให้การลงทุนนั้นขอเอาประกันภัยกับองค์กร IAIGC ได้ด้วย

ความเสี่ยงภัยทางการเมืองที่รับประกัน แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท กล่าวคือ การเวนคืน ทรัพย์สินหรือโอนกิจการเป็นของรัฐ (expropriation and nationalization) การห้ามหรือจำกัด การโอนเงินทุน รายได้ หรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนกลับคืนสู่ประเทศของผู้ลงทุน (inconvertibility) และการเกิดความรุนแรงเนื่องจากสงครามหรือการก่อความไม่สงบภายในประเทศผู้รับการลงทุน (wars and civil disturbance)

รูปแบบของสัญญาประกันภัยทางการเมืองมีหลายลักษณะแตกต่างกันไปตามประเภทและรูปแบบของการลงทุน เช่น สัญญาประกันภัยการลงทุนทางตรง (Direct investment guarantee contracts) เป็นการรับประกันการลงทุนซึ่งผู้เอาประกันเป็นเจ้าของกิจการลงทุนนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน สัญญาประกันภัยการลงทุนทางอ้อม (Equity participation guarantee contracts) ซึ่งรับประกันการลงทุนในรูปของการเข้าถือหุ้นทุนหรือหุ้นกู้ของกิจการลงทุนนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน สัญญาประกันการลงทุนในรูปของการให้เงินกู้ (Loan guarantee contracts) เป็นการรับประกัน การลงทุนในรูปของการให้เงินกู้ เพื่อการพัฒนาโครงการลงทุนที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศ เป็นต้น

การกำหนดอัตราเบี้ยประกัน เบี้ยประกันที่เรียกเก็บจากผู้ลงทุนที่เอาประกันนั้น จะมีอัตราที่แตกต่างกันตามประเภทของสัญญาประกันภัยทางการเมือง กล่าวคือ กรณีสัญญาประกันภัยการลงทุนทางตรงและการลงทุนทางอ้อม กำหนดเบี้ยประกันในอัตรา 0.6% ของวงเงินที่เอาประกันตามความเสี่ยงภัยแต่ละประเภท กรณีสัญญาประกันการลงทุนในรูปของการให้เงินกู้ จะกำหนดเบี้ยประกันในอัตรา 0.45% ของวงเงินที่เอาประกัน

นอกจากนี้ ทางองค์กร IAIGC ยังเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (commitment fee) ในอัตรา 0.45% ของวงเงินประกันสำหรับการลงทุนทางตรงและการลงทุนทางอ้อมและในอัตรา 0.25% ของวงเงินประกันสำหรับการลงทุนในรูปของการให้เงินกู้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้ลงทุนนั้นประสงค์จะขอเอาประกันภัยกับองค์กรจริง

การพิจารณาจ่ายค่าสินไหมทดแทน องค์กร IAIGC จะพิจารณาจ่ายค่าสินไหมทดแทนหากเกิดภัยจากการเวนคืนทรัพย์สินเป็นของรัฐ หรือภัยจากการเกิดสงครามในสัดส่วนไม่เกิน 85% ของความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และกรณีการเกิดภัยจากการแลกเปลี่ยนเงินตราจะจ่ายค่าสินไหมทดแทนไม่เกิน 90% ของความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้ ผู้เอาประกันภัยต้องเป็นผู้รับภาระความสูญเสียในส่วนที่องค์กรไม่รับประกันนั้นด้วยตนเอง โดยจะนำส่วนดังกล่าวไปเอาประกันไว้กับองค์กรหรือผู้รับประกันภัยรายอื่นไม่ได้

2.7.3.2 องค์กรประกันภัยทางการเมืองของธนาคารโลก 28

ธนาคารโลก (World Bank) ได้จัดตั้งองค์กรประกันการลงทุนพหุภาคี (Multilateral Investment Guarantee Agency) หรือเรียกโดยย่อว่า องค์กร MIGA ขึ้นในปี ค.ศ. 1985 โดยมีสถานะเป็นสถาบันทางการเงินและการพัฒนาระหว่างประเทศ

---

28 Ibrahim F.I. Shihata, MIGA and Foreign Investment (Martinus : Nijhoff publishers, 1988), pp.45-50.

ซึ่งเป็นหน่วยงานย่อยของธนาคารโลก การจัดตั้งองค์กร MIGA มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยลดความเสี่ยงภัยทางการเมือง และส่งเสริมให้มีการลงทุน รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความต้องการและผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศผู้รับการลงทุนเป็นสำคัญ และอยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติต่อการลงทุนจากต่างประเทศที่เป็นธรรม ตลอดจนเกื้อหนุนให้เกิดความร่วมมือกันในระดับไตรภาคีระหว่างประเทศผู้รับการลงทุน ประเทศผู้ส่งออกการลงทุนและผู้ลงทุน

องค์กร MIGA เริ่มดำเนินงานอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1988 โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญ กล่าวคือ การรับประกันความเสี่ยงภัยทางการเมืองแก่ผู้ลงทุนที่เข้าไปลงทุนในดินแดนของประเทศที่เป็นภาคีสมาชิก โดยองค์กร MIGA อาจรับประกันเองทั้งหมดหรือประกันภัยร่วม หรือประกันภัยต่อกับองค์กรประกันภัยทางการเมืองของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนหรือบริษัทประกันภัยเอกชนก็ได้ นอกจากนี้ องค์กร MIGA อาจดำเนินกิจกรรมอื่นที่ส่งเสริมให้มีการลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้วในประเทศกำลังพัฒนาหรือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันเอง รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นใจและความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ลงทุนกับรัฐบาลผู้รับการลงทุน

สำหรับหลักเกณฑ์การดำเนินงานประกันภัยทางการเมืองขององค์กร MIGA อาจพิจารณาโดยสรุปได้ ดังนี้²⁹

คุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ลงทุน กรณีที่เป็นบุคคลธรรมดาต้องเป็นผู้มีสัญชาติของประเทศสมาชิก และต้องมิใช่คนชาติของประเทศสมาชิกผู้รับการลงทุน ในกรณีนิติบุคคลต้องจดทะเบียนก่อตั้งตามกฎหมายของประเทศสมาชิก และมีคนชาติของประเทศสมาชิกที่มีชื่อประเทศผู้รับการลงทุนถือหุ้นส่วนใหญ่ของนิติบุคคลนั้น

---

²⁹ พิชุภา ดิงศรัทธี, "MIGA กับการคุ้มครองและส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนา," วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 19 (มิถุนายน 2532) : 38-50.

คุณสมบัติเบื้องต้นของโครงการลงทุน การลงทุนที่อาจขอเอาประกันภัยได้มีหลายรูปแบบ เช่น การลงทุนโดยการซื้อหุ้นหรือหลักทรัพย์ของโครงการลงทุน (equity investment) การให้เงินกู้ระยะกลางหรือระยะยาวซึ่งมีระยะเวลาของการใช้คืนโดยเฉลี่ย 3 ปี (debt investment) การลงทุนที่ไม่ใช้เงิน (non-equity investment) เช่น การลงทุนโดยการทำสัญญาแบ่งผลผลิตหรือผลกำไร

นอกจากนั้น การลงทุนดังกล่าวต้องเป็นการลงทุนใหม่ (new investment) กล่าวคือ เป็นโครงการลงทุนที่ผู้ลงทุนได้โอนเงินทุนเข้าสู่ประเทศผู้รับการลงทุน หลังจากที่ยังคง MIGA ได้จดทะเบียนรับคำขอเอาประกันของผู้ลงทุนแล้ว หรือเป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนนำผลกำไรที่ได้รับจากการลงทุนที่ทำขึ้นในประเทศผู้รับการลงทุนมาลงทุนใหม่ (reinvestment) โดยไม่จำกัดว่าต้องนำมาลงทุนในโครงการลงทุนเดิมเท่านั้น

คุณสมบัติเบื้องต้นของประเทศผู้รับการลงทุน องค์การ MIGA จะรับประกันเฉพาะการลงทุนที่ได้ทำขึ้นในดินแดนของประเทศสมาชิกซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา โดยจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการลงทุนที่จะทำขึ้นในประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า ดังนั้น หากประเทศผู้รับการลงทุนไม่ใช่ประเทศสมาชิกขององค์การ MIGA ผู้ลงทุนย่อมไม่สามารถขอเอาประกันได้

ประเภทของความเสียหายที่รับประกัน แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท กล่าวคือ การที่รัฐบาลผู้รับการลงทุนดำเนินมาตรการจำกัด หรือปฏิเสธการแลกเปลี่ยนผลกำไรหรือรายได้เป็นเงินสกุลต่างประเทศเพื่อส่งกลับคืนสู่ประเทศของผู้ลงทุน (Currency Transfer Risk) การเวนคืนทรัพย์สินหรือโอนกิจการเป็นของรัฐ (Expropriation Risk) การเกิดสงครามหรือความไม่สงบภายในประเทศ ผู้รับการลงทุน (War and Civil disturbance Risk) และการปฏิบัติผิดสัญญาของรัฐบาลผู้รับการลงทุน (Breach of contract Risk)

วงเงินประกันและอัตราเบี้ยประกัน สำหรับวงเงินประกันของโครงการลงทุนแต่ละรายไม่เกิน 90% ของจำนวนเงินลงทุน โดยผู้ลงทุนต้องรับภาระความเสี่ยงภัยเองในส่วน 10% ที่เหลือและต้องไม่นำส่วนนี้ไปเอาประกันไว้กับองค์กรอื่น ซึ่งวงเงินประกันอาจเพิ่มหรือลดลงได้ในระหว่างระยะเวลาของการประกันภัย ในส่วนของการกำหนดอัตราเบี้ยประกันจะคิดจากวงเงินที่เอาประกัน โดยมีอัตราเบี้ยประกันสำหรับความเสี่ยงแต่ละประเภทอยู่ระหว่าง 0.3-1.5% ต่อปี หากผู้ลงทุนเอาประกันสำหรับความเสี่ยงทุกประเภท (package) ก็จะได้รับเบี้ยประกันเพียงครั้งหนึ่งจากอัตราที่กำหนดไว้สำหรับความเสี่ยงแต่ละประเภท

สัญญาประกันภัยทางการเมือง องค์กร MIGA ได้กำหนดสัญญาประกันภัยทางการเมืองขึ้นโดยทำเป็นสัญญามาตรฐาน (Standard contract) ซึ่งจะใช้กับการลงทุนทุกประเภท สาระสำคัญของสัญญาจะกำหนดเกี่ยวกับวงเงินประกัน อัตราเบี้ยประกัน ประเภทของการลงทุน ระยะเวลาและความเสี่ยงที่รับประกัน รวมทั้งสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญา

การพิจารณาจ่ายค่าสินไหมทดแทน ถ้าผู้เอาประกันได้รับความสูญเสียจากภัยที่ตนเอาประกันไว้ ก็จะมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ทั้งนี้ ผู้เอาประกันต้องบอกกล่าวภายในเวลา 3 ปี ไปยังองค์กร MIGA เกี่ยวกับการเกิดภัยทางการเมืองที่เอาประกันไว้ขึ้น และความเสียหายที่ตนได้รับ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว องค์กร MIGA อาจปฏิเสธไม่จ่ายค่าสินไหมทดแทนได้ เมื่อได้รับคำร้องจากผู้ลงทุนแล้ว ประธานองค์กร MIGA จะเป็นผู้นิฉัยว่าจะจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามที่ผู้ลงทุนเรียกร้องหรือไม่ภายใน 30-365 วัน แล้วแต่ประเภทของภัยที่เกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่า การประกันภัยทางการเมืองโดยองค์กรระหว่างประเทศ มีหลักเกณฑ์การดำเนินงานรับประกันภัยที่ยืดหยุ่นและให้ความสำคัญกับการลงทุนที่ทำขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า ทำให้ผู้ลงทุนไม่ว่าจะเป็นผู้ลงทุนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือผู้ลงทุนจากประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งประเทศของผู้ลงทุนนั้นอาจไม่มีมาตรการประกันภัยทางการเมืองเป็นของตนเอง สามารถขอเอาประกันภัยกับองค์กรระหว่างประเทศได้ หากประเทศของตนเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรแล้ว ซึ่งจะทำให้ผู้ลงทุนมีหลักประกันสำหรับความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากภัยทางการเมือง และย่อมมีความมั่นใจในการออกไปลงทุนในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนั้น การประกันภัยทางการเมืองโดยองค์กรระหว่างประเทศจะเน้นการเสริม มิใช่แข่งขันกับระบบประกันภัยโดยประเทศผู้ส่งออกการลงทุน ทั้งในแง่ของขอบเขตการรับประกันและความยืดหยุ่นของการรับประกัน เช่น ผู้ลงทุนสามารถตกลงกับองค์กรเพื่อเอาประกันสำหรับความเสี่ยงภัยทางการเมืองประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากภัยสงคราม การถูกเวนคืนทรัพย์สินเป็นของรัฐ และการถูกห้ามรอนหรือแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งการประกันโดยประเทศผู้ส่งออกการลงทุนก็รับประกันอยู่แล้วโดยทั่วไป ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ลงทุนได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม การประกันภัยทางการเมืองโดยองค์กระระหว่างประเทศนั้น มีข้อจำกัดที่สำคัญ กล่าวคือ จะรับประกันเฉพาะการลงทุนโดยคนชาติของประเทศสมาชิก และการลงทุนนั้นต้องทำขึ้นในดินแดนของประเทศสมาชิกเท่านั้น หากการลงทุนได้ทำขึ้นในประเทศซึ่งยังไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์กระย่อมไม่สามารถขอเอาประกันภัยได้ ข้อจำกัดดังกล่าวอาจทำให้การประกันภัยโดยองค์กระระหว่างประเทศไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ลงทุน และไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้ลงทุนซึ่งเป็นคนชาติของประเทศสมาชิกได้อย่างแท้จริง

2.8 ประโยชน์ของการประกันภัยทางการเมือง

การประกันภัยทางการเมืองนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้ลงทุนซึ่งเป็นผู้เอาประกันภัย และประเทศของผู้ลงทุนซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยหลายประการ ดังต่อไปนี้

2.8.1 การประกันภัยทางการเมืองทำให้ผู้ลงทุนมีหลักประกันและความมั่นใจในการลงทุนยังต่างประเทศ

การออกไปลงทุนยังต่างประเทศนั้น ผู้ลงทุนต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการตัดสินใจดำเนินการลงทุน ปัจจัยดังกล่าว คือ ความเสี่ยงภัยทางการเมืองที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการเข้าไปลงทุนในดินแดนของอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งมีสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนกฎหมายที่แตกต่างไปจากสภาพของประเทศตนเอง ความแตกต่างในเรื่องดังกล่าวย่อมสร้างความไม่แน่นอนและความไม่มั่นใจในการลงทุน เนื่องจากผู้ลงทุนไม่มีหลักประกันใด ๆ ที่จะรับรองว่า หากเกิดความเสี่ยงภัยทางการเมืองซึ่งสร้างความเสียหายแก่โครงการลงทุนของตนแล้ว เขาจะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินอย่างรวดเร็ว

การกำหนดมาตรการประกันภัยทางการเมืองขึ้นนั้น สามารถเสริมสร้างความมั่นใจและหลักประกันทางการเงินแก่ผู้ลงทุน โดยหากเกิดความเสียหายขึ้นกับโครงการลงทุน หรือทรัพย์สินของผู้ลงทุนที่เอาประกันไว้ ผู้รับประกันจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ลงทุนอย่างรวดเร็วในรูปแบบของการชดเชยค่าสินไหมทดแทน เมื่อมีการประกันภัยทางการเมือง ผู้ลงทุนจึงไม่ต้องกังวลต่อภาระความเสี่ยงภัยทางการเมือง และกล้าตัดสินใจออกไปลงทุนในต่างประเทศ โดยทุ่มเทให้การดำเนินโครงการลงทุนของตนได้อย่างเต็มที่

2.8.2 การประกันภัยทางการเมืองช่วยลดและบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ลงทุน

ในการประกันภัยนั้น ผู้รับประกันภัยย่อมไม่ต้องการให้เกิดความเสียหายขึ้นกับทรัพย์สินของผู้ลงทุนที่ตนรับประกันไว้ ดังนั้น ผู้รับประกันภัยจึงพยายามสร้างระบบป้องกันความเสียหายขึ้นมา เช่น การกำหนดค่าให้โครงการลงทุนที่จะรับประกันภัยนั้น ต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุนก่อน หรือการให้บริการตรวจสอบเป็นพิเศษ (special monitoring services) แก่ผู้ลงทุน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น หรือช่วยบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากภัยทางการเมือง

นอกจากนั้น การที่ผู้รับประกันชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ลงทุนที่เอาประกัน ก็เป็นการช่วยลดหรือบรรเทาความเสียหายทางการเงินแก่ผู้ลงทุนในด้านเบื้องต้น ซึ่งอาจทำให้ผู้ลงทุนสามารถดำเนินโครงการลงทุนต่อไปได้โดยไม่มีหยุดชะงัก หรือในกรณีที่เกิดภัยทางการเมือง เมืองจนถึงขนาดทำให้โครงการลงทุนนั้นต้องยุติการดำเนินงานเนื่องจากขาดเงินทุนในการดำเนินโครงการต่อไป การประกันภัยจะช่วยชดเชยการขาดแคลนทางด้านการเงินของผู้ลงทุนได้อีกทางหนึ่งด้วย

2.8.3 การประกันภัยทางการเมืองก่อให้เกิดการขยายตัวของการลงทุนในต่างประเทศเพิ่มขึ้น

การประกันภัยทางการเมืองนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุนซึ่งเอาประกันเป็นส่วนตัวแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย กล่าวคือ เมื่อผู้ลงทุนมีหลักประกันทางการเงินอย่างเพียงพอ ก็จะสามารถดำเนินโครงการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความมั่นใจที่จะริเริ่มขยายการลงทุนออกไปในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งขยายการลงทุนในประเทศที่มีอยู่เดิมเพิ่มมากขึ้น เมื่อการลงทุนของผู้ลงทุนรายบุคคลขยายตัวเพิ่มขึ้น ก็จะมีส่วนผลักดันให้เกิดการขยายตัวของการลงทุนในประเทศในภาครวมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ การประกันภัยยังมีส่วนทำให้ทรัพย์สินของผู้ลงทุนเสียหายน้อยลงได้ หากมีระบบการป้องกันภัยที่ดีซึ่งจะส่งผลให้การสูญเสียทางเศรษฐกิจในภาพรวมลดลงเช่นกัน และยังเป็นการเพิ่มความสามารถในการนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

2.8.4 การประกันภัยทางการเมืองเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ

เนื่องจากการลงทุนในต่างประเทศนั้นมาซึ่งผลตอบแทนและผลประโยชน์อื่นทั้งแก่ตัวผู้ลงทุนเองและแก่ประเทศของผู้ลงทุนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนจึงพยายามสร้างเครื่องมือหรือกลไกต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองและส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมนั้นมีหลายอย่าง เช่น มาตรการทางด้านภาษี มาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน มาตรการให้ความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลหรือข่าวสาร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีเครื่องมือสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่รัฐบาลของประเทศผู้ส่งออกการลงทุนส่วนใหญ่นิยมใช้กัน คือ มาตรการประกันการลงทุน หรือมาตรการประกันภัยทางการเมือง ซึ่งเป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศด้วยการรับประกันภัย

ทางการเมืองแก่ผู้ลงทุนซึ่งเป็นคนชาติของตนที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเรียกเก็บเบี้ยประกันในอัตราที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้ต้นทุนในส่วนที่เกิดจากความเสียหายทางการเมืองนั้นได้แบ่งเฉลี่ยโดยไม่ปล่อยให้ผู้ลงทุนต้องรับภาระแต่เพียงฝ่ายเดียว และในที่สุดผู้ลงทุนก็จะสามารถรับภาระความเสียหายที่เหมาะสมตามสภาพที่ควรจะเป็น

2.8.5 การประกันภัยทางการเมืองทำให้เกิดการพัฒนาและการขยายตัวทาง

เศรษฐกิจของประเทศผู้ส่งออกการลงทุน

การประกันภัยช่วยลดภาระความเสียหายทางการเมือง และช่วยทำให้เกิดความเป็นไปได้ของการลงทุนในต่างประเทศ หากไม่มีการประกันภัยทางการเมือง ผู้ลงทุนอาจตัดสินใจไม่เข้าไปลงทุนในประเทศผู้รับการลงทุน ซึ่งมีอัตราความเสียหายทางการเมืองในระดับสูง หรือหากตัดสินใจเข้าไปลงทุนก็จะต้องรับภาระความเสียหายไว้เอง ด้วยการสำรองเงินทุนไว้จำนวนหนึ่งเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น และอาจต้องจำกัดการผลิตของโครงการลงทุน แต่หากมีมาตรการประกันภัยการเมืองย่อมทำให้ผู้ลงทุนมีหลักประกัน และความมั่นใจที่จะดำเนินโครงการลงทุนในต่างประเทศ รวมทั้งการขยายโครงการลงทุนในประเทศต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เมื่อผู้ลงทุนได้รับผลตอบแทนหรือผลกำไรจากการลงทุน ก็จะมีแนวโน้มกลับคืนสู่ประเทศของตน ซึ่งจะทำให้ดุลในบัญชีเดินสะพัดของประเทศดีขึ้น และสามารถนำเงินตราเหล่านั้นมาพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น การประกันภัยทางการเมืองจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศผู้ส่งออกการลงทุน